

במדבר

"ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא" (א,ד)

'ואתכם יהיו איש איש למטה' אומר התפארת שלמה שזה בא לרמז לצדיקי הדור שיקרבו כל אחד מבני ישראל בכל מצב שבו הוא שרוי, ויהיה 'אתכם' בצוותא לכל ידח ממנו נדח. ואפילו אם האדם נמצא כרגע בדרגה שפלה מאד, מכל מקום נשמתו היא חלק אלוה-ממעל, ובל נשכח 'לבית אבותיו הוא' - שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב, אשר בעבורם נברא העולם.

תפארת שלמה

כתב הרב עקיבא הכהן זצ"ל בספרו מעשה אורג, תיבת 'איש' נכתבה בתורה בטעם תביר - שהוא לשון שבירה, לרמז שהאדם שהוא שבור ושפל רוח יגיע להיות 'ראש לבית אבותיו'

מעשה אורג

"ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתילדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה" (א,י)

הסיבה לזה שהקהילו את כל העדה למקום אחד הוא בגלל "ויתילדו למשפחותם" - הביאו ספר יוחסין שלהן, ואיך נדע אם כל אחד אומר האמת, שהוא ממשפחה פלונית, לכך הקהילו את כל העדה, ואם אחד ישקר, ימצא מי שיכחיש אותו.

תפארת יונתן

"ויעשו בני ישראל ככל אשר ציוה ה' את משה כן חנו לדגליהם וכן נסעו" (ב, לד)

בבית-הכנסת של רבי זלמן סורוצקין התעורר ויכוח בין אחד המתפללים ובין הגבאים. אותו יהודי סבר שראוי לו לשבת במקום מכובד מזה שהועידו לו הגבאים. אמר רבי זלמן: "התורה מספרת כי בסדרי המסעות והחניות של בני-ישראל ויעשו בני-ישראל ככל אשר ציוה ה' את משה,

אנקודל'ה

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (א,א)

בשלושה דברים ניתנה התורה: באש, במים ובמדבר, מה אלו חינם לכל באי העולם אף דברי תורה חינם הם (רבה א,ו). מעירים על כך חכמי ישראל: שלושה דברים אלו - האש, המים והמדבר, מורים לאדם את הדרך שעליו לילך בה, כדי לעלות במעלות התורה והיראה. האש, זו שלהבת י-ה, הלהט וההתלהבות שבלב ישראל לאביהם שבשמים. המים, זו שפלות הרוח, יישוב הדעת וצלילות המחשבה. המדבר, הוא סמל הצניעות וההסתפקות במועט, כמאמר חכמינו באבות: "כך היא דרכה של תורה: פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן... ואם אתה עושה כן, אשריך וטוב לך".

פרפראות לתורה

"אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי מתוך הלויים" (ד,יח)

פעם באו פרנסי העיר לאניק להתדיין עם רב העיר בפני הרה"ק רבי שלום מבעלז זי"ע. הרב טען כי אינו יכול להתקיים מהקצבה הזעומה שמעניקים לו מקופת הקהילה, ואילו הפרנסים טענו שיש לו די צרכו ואינם יכולים להגדיל את משכורתו כי קופתם דלה וצרכי הקהילה מרובים; ולא עוד, אלא שגם יש שמועה שהרב מחזיק בביתו מטמון יקר שיש בו כדי פרנסה ברווח למשך שנים רבות. אמר להם הרבי: עכשו התיישב לי מאמר חז"ל תמוה, על הפסוק 'אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי'. נאמר במדרש (תנחומא סימן כב): זה שאמר הכתוב (משלי כב, כב) 'אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

עני בשערי. לא היה מובן לי מה הקשר בין 'אל תגזול דלי' לפסוקינו 'אל תכריתו' וכעת הוברר לי הפירוש; שכן לעתים קורה שצרה עיניהם של פרנסי קהילה בכל הלויים - שהם הרבנים והשוחרים ושאר כלי קודש - המתפרנסים מכספי הציבור, והם טוענים בעזות מצח שיש לכלי קודש אוצרות נסתרים ופרנסתם מצויה בשפע, ורוצים לגזול מהם את דלותם בתואנה שיש להם כסף סמוי ואין הציבור צריכים לתמוך בהם. לפיכך הזהירה התורה ואמרה 'אל תכריתו' אוכל מפי 'שבט הקהתי', ו'אל תדכאו עני בשערי', בכל מיני השערות ושמועות שכביכול יש לו ממון רב בסתר.

ילקוט מאיש לרעהו

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד" (ב,ב)

ידוע הוא וכתוב בספרים שלכל אחד בעולם הזה יש את הסיבה ואת התיקון שבעבור זה הוא ירד לעולם הזה, ואיך ידע האדם מהו תיקונו בעולם, לכך אמרו כי הדברים שבהם האדם הכי מתקשה בהם מבחינת ניסיונות וכו' סימן שזהו תיקונו ועל זה נדרש לעבוד, ודבר זה מרומז בפסוק "איש על דגלו" - לכל אחד יש את הדגל שלו, את התיקון שלו, וכשירצה לדעת סימן ואות "באתת" - מה הוא הדבר, שישתכל ויתבונן על מה ש"מנגד" - מה שעומד ומתנגד לו, וקשה לו, ושם "יחנו בני ישראל" - שם יצטרך לעשות "חניה" ולעבוד על אותו ענין.

דברי ישראל

"סביב לאהל מועד יחנו" (ב,ב)

עם ישראל מפוצל לעדות שונות, אשכנזים ספרדים, תימנים וכו', וגם אלה מפולגים לכיתות של חסידים, מתנגדים, בעלי מוסר וכיוצ"ב, וגם באלה קבוצות שמתאפיינות בדרכי הנהגה מסוימות כפי שנהגו אבותיהם. אבל 'סביב אהל מועד', במקום שיש השראת השכינה, שם 'יחנו בני ישראל' - כל בני ישראל, כי על אף שאמצעי ההתקרבות לשכינה שונים הם, המטרה של כולם שווה היא, ו'סביב אהל מועד' - במקום שהשכינה עצמה מצויה, שם חונים כל בני ישראל מכל החוגים באחדות. וכן אמר פעם רבי מאיר שפירא זצ"ל: בהתחלת תפילת שחרית ישנם המקדימים את "ברוך שאמר" ל"הודו", ויש

המקדימים את "הודו" ל'ברוך שאמר', אבל כולם יחד מודים ומהללים בשוה ב'יהי כבוד ה' לעולם'.

טעם ודעת

"וידבר ה' במדבר סיני" (א,א)

בשביל לקבל את התורה הקדושה אנו צריכים כלים ועל הכלים האלו אנו עובדים על כל המידות בספירת העומר, מגיע ערב שבועות - יהודי נזכר שעדיין שלא עשה כלום - ומרגיש את עצמו נמוך "סיני" - כמו ההר שנמוך, אומרת התורה "במדבר סיני" - שם בסיני - במקום שאתה מרגיש את עצמך נמוך - במדבר - גם שם התורה יגיע עד אליך.

נר ישראל

"בני נפתלי תולדתם למשפחתם" (א,מב)

אצל כל השבטים נאמר "לבני", פרט לנפתלי שנאמר אצלו "בני" ויש להבין ענינו של דבר? ברם, המפקד הנוכחי הרי נועד לקבוע את מספרו של כל שבט לחוד, שכן מפקד כללי כבר נערך באותה שנה והסיכום היה עתה כמקודם (עיין רש"י). נמצא שהיה צורך לפקוד כל שבט ושבט ולקבוע את מספר נפשותיו. אבל לאחר שכבר נפקדו כל השבטים ונשאר רק שבט נפתלי, כבר היו יודעים ממילא את מספר נפשותיו, בהתאם למפקד הכללי הקודם, ולא היה עוד צורך לפקדו. לכן לא נאמר "לבני" כי אם "בני נפתלי" שכבר נתברר ממילא מה מספרם של אלה...

מעיינה של תורה

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד" (ב,ב)

אדם אף אם הוא סר מהדרך הטובה חלילה אך כל אימת שהוא זוכר את גזע מחצבתו, בכל זאת יש תקוה שישוב למוטב, וזה מה שמרומז בפסוק, 'איש על דגלו באותות לבית אבותם', אם לא ניתק עוד החוט, המחבר את האדם, לבית אבותיו, אזי יש לקוות אשר אף "מנגד", אף שעומדים כבר מנגד, ונתרחק ממנהגי ודרכי אבות, בכל זאת בסוף הימים, עוד "סביב לאהל מועד יחנו".

לוח ארז

שבועות

"איש ראש לבית אבתיו הוא" (א,ד)

"השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו" (שמות יט, יב)

אם זכיתם ועליתם בהר, אל תסתפקו בנגיעה בקצהו בלבד. אל תהיו מסתפקים במועט, עליכם להשתדל לעלות מעלה-מעלה.

הרבי מקוצק

אזיס ווארט

מנהג ישראל

הרה"ק מגוסטנין זי"ע היה מסביר את המנהג לאכול "קרעפעלך" בשבועות: כי הרי יש רמז ידוע, שבכל הזמנים ש"מכים", אז המנהג לאכול קרעפעלך! בפורים – המן, בהושענא רבה – הושענות, בערב יום כיפור – כפרות, ואם כן, נשאלת השאלה, מה מכים בשבועות שלכן נוהגים לאכול מאכל זה? אלא התירוץ הוא: על פי הכתוב במסכת קידושין, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין כנגדו, ואם כן, בחג השבועות שמקבלים את התורה שזו התבלין נגד היצר הרע, גם מכים! את מה? את היצר הרע...

"זכר ל... (מתן תורה) יציאת מצרים"

הקשה מרן הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל, ראש ישיבת ליקווד: בשל מה בכל ימות השנה, יום אחר יום בבוקר ובערב, מזכירים שוב ושוב את יציאת מצרים: בשבתות, בחגים ובמועדים אומרים אנו בקידוש ובתפילה 'זכר ליציאת מצרים'. ולא זו בלבד, חג הפסח, מוקדש כולו 'זכר ליציאת מצרים', והדברים דורשים הבנה וביאור, הלא ליציאת מצרים עצמה מטרה היתה – להביא את עם ישראל לפסגה הגבוהה ביותר, קבלת התורה, ואם כן מתאים היה שלפחות בחג השבועות – יום מתן תורה, נזכיר "זכר למתן תורה" בקידוש, מדוע גם ביום זה אומרים "מקרא קודש זכר ליציאת מצרים"? "ביאר מרן הגר"א קוטלר זצוק"ל יסוד נפלא – המאיר לנו באור יקרות את מהותם של דברים: זכר עושים רק לדבר שהיה ואיננו, ובאמצעות הזיכרון מנסים להעלותו ולהיזכר באותם רגעים נעלים ונשגבים אותם מבקשים אנו לזכור ולא לשכוח. ואם כן, אותם רגעים נשגבים של יציאת מצרים שהיו ואינם, מצווים אנו לזכור ולהזכיר לעצמנו בכל יום מחדש ובשל כך מייחדים תפילות מיוחדות לזכר

רבי משה חפץ זצ"ל הידוע בחריפותו ביאר את הפסוק על פי מעשה באיש עשיר ללא שום מעלות מיוחדות שבא ממשפחה מיוחסת, ותמיד היה מתגאה ומחשיב עצמו במעלה גבוהה יותר מחבירו שהיה תלמיד חכם גדול אך בלי יחוס חשוב. אמר לו פעם חבירו התלמיד חכם: "ההבדל ביני ובינך הוא, שבי מתחיל היחוס שלי ואילו בך הוא מסתיים!" האדם צריך להשתדל להיות תמיד ראש לבית אבות, כנרמז בפסוק 'איש ראש לבית אבותיו הוא' - שאצל כל אחד מהנשיאים התחיל היחוס מחדש, ולא חלילה נגמר בו.

מלאכת מחשבת

"וידבר ה' במדבר סיני" (א,א)

המקום הכי נמוך זה המדבר והזוהר הקדוש אומר על המדבר שזהו המקום של הסיטרא אחרא, ולכאור' אם כן למה הקב"ה דיבר עם משה רבנו בדיוק שם במקום כזה נמוך? אלא עונה הרופשיצ'ר כי הקב"ה בא להגיד לנו שהתורה מסתובבת מהמקום הכי גבוה ועד המקום הכי נמוך, להראות שאפילו היהודי הכי נמוך גם יכול להגיע.

זרע קודש

"למשפחתם לבית אבתם" (א,ב)

נהגו ישראל לקרוא את פרשת במדבר קודם לעצרת, מהסיבה שעזרא תיקן לישראל שיקראו את הקללות קודם עצרת כדי שתכלה שנה וקללותיה ועצרת היא ראש השנה לפירות האילן, ולכאורה הרי היה מספיק לקרוא את פרשת בחוקתי (שם כתובות הקללות) עצמה בשבת שקודם לעצרת, שהרי בכך לא יקראו את הקללות אחר עצרת, ומדוע א"כ נהגו לקרוא גם את פרשת במדבר קודם, אלא מתוך אחד הצדיקים שהרי כתוב "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין" (כל הברכות של כל השבוע תלויות בשבת) ואם נקרא את פרשת בחוקתי בשבת שלפני שבועות אזי יושפע ח"ו דברים לא טובים על השבוע הקרב.

צדיקים

"שישו ושמחו בשמחת התורה"

מדוע נאמר שישו ושמחו בשמחת התורה ולא נאמר שישו ושמחו "בתורה"? מסביר בעל "הבית אברהם" על פי המדרש הידוע, שכאשר רצה הקב"ה לתת את התורה, פנה קודם אל אומות העולם והציע להם את התורה, אלא שהם דחו אותו, ולא רצו לקבל את התורה, לפי זה, שישו ושמחו בשמחת התורה, היינו אנו מתבקשים לשמוח 'בשמחת התורה' בשמחתה של התורה עצמה, ששמחה וצהלה כאשר נודע לה שאומות העולם מסרבים לקבל את התורה, והיא ניתנת לעם ישראל.

בית אברהם

אנוכי ה' אלוקיך (כ, ב)

רש"י הירש בפירושו לתורה עומד על כך, שבדברות בצד הימני, הסדר הוא שתחילה באים ציוויים הקשורים בעיקרם בלב (אנוכי ה' אלוקיך, לא יהיה לך אלוהים אחרים) ורק לאחר מכן מגיעים ציוויים מעולם המעשה (איסור להישבע לשקר, שבת וכיבוד אב ואם); ואילו בדברות בצד השמאלי הסדר הוא הפוך – הכתוב פותח בציוויים מעולם המעשה (לא תרצח, לא תנאף וכו'), ומסיים בציווי שיעקרו בלב – לא תחמוד. והוא מבאר זאת כך: כידוע, הצד הימני עוסק בעיקרו במצוות שבין אדם למקום [2]; והנה, ביחסים שבין אדם למקום, נטיית אנשים היא לומר, די לי באמונה בלב, ואין צורך במצוות מעשיות. לכן, כדי להפקיע טעות זו, מיד לאחר הציוויים על האמונה בלב (אנוכי ה' ולא יהיה לך), ממשיך הכתוב שחובה להשריש זאת גם בכל היבטי החיים המעשיים, בין בעולם הדיבור (לא להישבע לשווא), בין בעולם המלאכה (שמירת השבת) ובין בעולם המשפחה (כבד את אביך ואת אמך). ואילו הצד השמאלי עוסק בעולם החברתי, במצוות שבין אדם לחברו. שם לפעמים נוטים אנשים לומר, שדי בכך שנקפיד על יחסים תקינים בעולם המעשה – לא לרצוח, לגנוב, לנאוף וכו'. לכן מדגיש הכתוב, שלא די בכך, אלא בסופו של דבר המטרה היא גם לחדור אל טהרת הלב פנימה – "לא תחמוד".

רש"י הירש

"זכר ליציאת מצרים"

שאלו את ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל, מדוע אנו אומרים בקידוש ליל חג השבועות שהוא "זכר ליציאת מצרים", הרי כל יציאת מצרים הייתה למען חג השבועות, עבור מתן

אותו נס גדול בו יצאנו מבית עבדים, אך בלימוד התורה"ק קיים הבדל מהותי בתכלית, התורה איננה זיכרון העבר, היא חיה וקיימת, מתחדשת בכל יום ללא הפסקה על ידי מאות האלפים החוגים והיגעים בה בכל רחבי העולם. לה, אין צורך ב"זכר", מאחר והיא עצמה הזיכרון הטוב והיעיל ביותר. היא איננה מונחת בארון כנחלת העבר.

האמנתי ואדברה

"ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה..וישב משה את דברי העם אל ה' (יט, ח)

קשה, איך אפשר לקיים את כל התרי"ג מצוות, הלא ישנם הרבה מצוות שאינם נוהגות בכלל ישראל אלא רק בכהנים ובלוים וכדומה? ובספרים הקדושים מתרצים שעל ידי השלום והאחדות בין בני ישראל, זוכה כל אחד לא רק במה שפעל בעצמו אלא גם במה שפעל חברו, ונחשב כאילו הוא עצמו קיימה. על זה מרמז כאן הכתוב 'ויענו כל העם יחדיו' - דהיינו אם בכל העם ישררו אחדות ושלום, אז יתקיים 'כל אשר דיבר ה' נעשה' - כי רק אז יתכן שכל אחד יקיים את כל המצוות.

גבעת פנחס

פנה פעם ילד לאביו ושאלו: "את הכלה אני מזהה, כולם יודעים שזו הכלה יש לה שמלה מיוחדת, אבל את החתן איך אפשר לזהות? כולם נראים אותו הדבר, לכולם יש חליפות?!"...ענה לו אביו "תחכה לסוף האירוע ותראה, מי שלוקח איתו את הכלה לביתו, הוא החתן האמיתי!"... בחג שבועות קיבלנו את התורה, היא הכלה... את הכלה כולם מזהים, כולם מכירים אותה, אבל איך תדע מי החתן האמיתי? חכה לסוף החג ותראה מי לוקח את התורה לביתו וממשיך לעסוק בה אז תדע שזה החתן האמיתי. אז בחג השבועות תהיה אתה החתן, קח אותה איתך הביתה...

"וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק"

כשמישהו מקבל אור רוחני הוא מסוגל להכיל את זה על ידי זה שעבד על עצמו והכין כלים לקבלת האור, אבל כשמישהו מתחיל להתנועע מדי הרבה - זהו סימן שהאור יותר גדול ממנו והוא לא מסוגל להכיל את זה, וזה מה שכתוב "וינועו" - אתה מתנועע - זהו סימן ש"ויעמדו מרחוק" אתה עומד רחוק ועליך עוד לעבוד על עצמך.

דברי ישראל

האות שלו בתורה והם הסתדרו לפי סדר כתיבת התורה וזהו "וינועו" - הם נעו והסתדרו לפי סדר האותיות בתורה.

ערוגת הבושם

"מלמד שכפה עליהם הר כגיגית" אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו - שם תהא קבורתכם"

לכאור' היה אמור להיות כתוב "פה" תהא קבורתכם, מה זה "שם"? אלא יהודי שאומר כל הזמן "שם" - כשיהיה לי זמן אני אלמד תורה, שבוע הבא, וכדומה - זה - "תהא קבורתכם".

צדיקים

"עצרת"

ידוע השאלה מדוע קראו חכמים לחג השבועות 'עצרת'? אחד התירוצים הידועים הוא מהקדושת לוי שעונה מפני שכל החגים יש בהם שני מיני עבודות להבורא יתברך שמו. האחד - הוא בעשיית המצווה השייכת לאותו חג ספציפי - לדוגמא בפסח - אכילת מצה וכדומה, והשני - הוא איסור עשיית מלאכה. ובחג השבועות אין מצוה מיוחדת אלא רק מצווה אחת של עצירת מלאכה ועל זה נקרא בשם עצרת.

קדושת לוי

"השמר לך עלות בהר ונוגע בקצהו במשוך היובל המה יעלו בהר"

התורה ניתנה על הר סיני בגלל שהיה נמוך - "ענווה" ולכאור' אם מחפשים את המקום הכי נמוך - היה צריך לתת את התורה בבקעה - למה קיבלו על הר? אלא תמיד צריך שיהיה גם קצת "גאווה דקדושה" - ויגבה לבו בדרכי ה', אך צריך לזכור שגאווה זה דבר פסול, וזה מה שכתוב "השמר לך עלות בהר" - לעלות בהר - הכוונה לגאווה - אסור לך להתגאות, אלא מותר שיהיה לך קצת גאווה דקדושה - "ונוגע בקצהו" "במשוך היובל" - יובל ר"ת ויגבה לבו בדרכי ה' - רק אז "המה יעלו בהר" - רק למטרה זו.

ערוגת הבושם

"וספרתם לכם ממחרת השבת...תספרו חמישים יום"

לכאורה לשון הפסוק קצת לא מובנת - היה אמור להיות כתוב "חמישים ימים" מה זה חמישים יום? אלא התורה באה ואומרת לנו אפילו אם הגעת ליום האחרון ולא עבדת עדיין על כלום - ונשאר לך רק ספירה אחת - "תספרו

התורה, כמו שנאמר: "בהוציאך את העם ממצרים - תעבדון את האלוקים על ההר הזה", אם כן, יציאת מצרים הייתה טפלה, והיא הייתה רק הגורם לחג השבועות, מדוע אנו אומרים שחג מתן תורה הוא זכר ליציאת מצרים. והשיב, [שכן עד שלא קיבלו את התורה, לא הייתה יציאת מצרים בשלמותה... אמנם הם יצאו ממצרים, אבל מצרים לא יצאה מהם, היו ספוגים בטומאתה ובזוהמתה... והדברים כה נוקבים - אימתי האדם "יוצא ממצרים" - רק בשעה שהוא "מקבל את התורה"..

חידושי הרי"ם

"ספירת העומר"

לכאורה למה אנחנו סופרים את הימים שעברו ולא את הימים שנותרו עד למתן תורה? הרבה יותר הגיוני לספור את הימים עד שנגיע ליעד, לא!! אלא פה בדיוק הנקודה - כל יום שעובר בספירת העומר הוא יום של עשייה ושל בנייה, של התקדמות ואנחנו בעצם סופרים את הימים שכבר התקדמנו בהם - שעשינו עוד משהו, שבנינו עוד מדרגה. מדובר בימים שהם נכס עבורנו. הם נשארים שלנו כמו עשיר שסופר את הנכסים שלו, הוא סופר את מה שיש לו כבר...

הרב פינקוס

הגאון הגדול רבי חיים קרייזוויט זצ"ל היה רבה של אנטווערפן, פעם שבת את שבתו בניו יורק, ובצהרי יום השבת קודש מסר שיעור ב'לומדות' ופלפול בבית מדרש מקומי, המון העם המתגוררים בסביבות בית המדרש הגיעו בהמוניהם לשמוע את דבריו הקדושים והמאלפים, ואף מרחוק באו מאות יהודים אשר שירכו רגלם בחום הקיץ. באמצע הדרשה נענה רבי חיים ואמר, 'הנה הולך אני לומר בפניכם סגולה בדוקה להתמדה בתורה הקדושה אשר היה שווה בשבילה כל המאמץ של שעות ההליכה עד הגיעכם הנה' וכך חזר שוב ושוב על גודל הסגולה אותה עומד הוא לומר כעת ותועלתה הרבה, ולאחר כל הקדמות אלו נענה ואמר: 'הסגולה הגדולה ביותר לזכות על ידה להתמדת התורה היא להתיישב ללמוד!!'

"וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק"

אומר הערוגת הבושם שישראל ר"ת י"ש ש"שיים ר'בוא א'ותיות ל'תורה - וכל יהודי הוא כנגד אות אחת ובשעת מתן תורה הם הגיעו לכזה דרגה גבוהה - שכל אחד ידע את

חמישים" - נספר לך כאילו ספרת ועבדת על עצמך כל ה"חמישים".

צדיקים

"קרבן עומר"

"בספירת העומר הביאו קרבן עומר וכשמגיע שבועות מקריבים את שני הלחם, ולכאור' למה מקריבים בספירת העומר שעורה - שזהו מאכל בהמה ? ולא לחם כמו בשבועות? אלא אומר אחד הצדיקים שעד שבועות אנו מקריבים מאכל בהמה כי אנחנו עדיין כמו בהמות, אבל בשבועות עצמו אנו באים אחרי כל העבודה במשך כל ימי הספירה על המידות שלנו ולכן אנו מקריבים את הלחם - מאכל אדם.

צדיקים

"הגבל את ההר וקידשתו"

"הגבל את ההר וקידשתו" - הגבולות של המילה "הר" (גבולות הכוונה - אות לפני ואות אחרי) יוצא "קדוש".

ספרים

"יום אחד הוסיף משה מדעתו"

משה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו בכוונה מיוחדת, כי כאשר יראו ישראל כי יום מתן תורה הגיע והקב"ה לא נותן את התורה, הם יחשבו שהם אינם ראויים לתורה ויהיה להם שברון לב ושפלות רוח מזה ואז יהיו מוכשרים ביותר לקבל את התורה, וזהו "מדעתו" - זה היה דעת משה, שבשביל לקבל את התורה צריך לב נשבר, ובזה יוכל לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים. בזה מתורצת גם קושיית המגן אברהם איך אנו אומרים בשישי בסיון "יום מתן תורתנו" והלא לא ניתנה התורה רק ביום השביעי לחודש סיון? אלא לפי הפירוש הנ"ל הכל מובן - כי באמת יום השישי הוא זה שגרם לכל הקבלה, כיון שזה הביאם לידי הכנעה שעל ידי כך יהיו ראויים לכך.

מאיר עיני חכמים

לכאורה איך יתכן שכל כלל ישראל והמלאכים מחכים לקבל את התורה, ובא משה רבנו ומוסיף יום אחד מדעתו? אלא אומר התפארת שלמה שהקדוש ברוך ציווה למשה רבנו להוסיף יום כדי להגיד שחלק מקבלת התורה זה ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים" ומסיים התפארת שלמה

ודבריו נוראים ביותר "ומי שאינו מאמין בכך הרי הוא בגדר אפיקורס"!!.

תפארת שלמה

"וארשתיך לי לעולם..."

מדוע אומר הקב"ה לכנסת ישראל "וארשתיך לי לעולם", מן הראוי היה לומר 'ונשאתיך לי לעולם' שהרי תכלית האירוסין היא הנישואים, האירוסין הם רק שלב ביניים עד הנישואים. אלא, יתרון גדול יש לתקופת האירוסין על פני הנישואין, קודם הנישואין שני בני הזוג משתדלים להרשים אחד את השני, ונוהרים לא לפגוע בצד השני, כל פעולה ופעולה הנעשית, נבדקת בשבע עיניים ובזהירות מירבית טרם חתימה על שטר ההתחייבות (קידושין), אבל לאחר הנישואין שכבר נעשתה ההתחייבות, פחות מקפידים על כל צעד ושעל... אומר הקב"ה לכנסת ישראל: אני רוצה אתכם לעולם, אבל שהיחסים בינינו יהיו יחסי אירוסין ולא יחסי נישואים - שתבדקו כל מעשה וכל פעולה שלכם שאין בה משום פגיעה בהקב"ה... לכן 'וארשתיך לי לעולם'...

מתוך מדבש

"אשר בחר בנו מכל העמים"

בכל בוקר אנו מברכים בברכות התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" ולכאורה איך יתכן לומר שהקב"ה בחר בנו? הרי המדרש מתאר איך שהקב"ה עבר עם וניסה להציע להם את התורה? ולבסוף אנחנו היינו לכאורה סוג של ברירת מחדל? אלא עונה הרב אליהו אוזון תשובה מפליאה: שהרי ה' כשכתב את התורה הוא ייעד אותה לעם שיסכים לקבל תנאים ויקבל את התורה כמות שהיא מבלי לגרוע או להוסיף מאומה. יוצא איפה שהקב"ה כבר בחר בנו מששת ימי בראשית אם כך בדין הוא שנאמר: אשר בחר בנו מכל העמים...

הרב אליהו אוזון

ללמוד אפילו שקמים מאוחר!

המדרש מספר כי בליל חג השבועות הראשון, הלילה שלפני המאורע החד-היסטורי של מתן תורה, הלכו בני ישראל לישון במקום שימתינו בציפייה דרוכה לקראת ההתגלות האלווקית המיוחדת וכל המפרשים כבר שואלים איך יתכן שבני ישראל הכינו את עצמם חמישים יום והלכו לישון?!

אלא מחדש ה"ערוגת הבושם" ואומר שכל זה היה מלמעלה ובמכוון, והטעם כיוון שאם עם ישראל היו ערים - הם היו טועים וחושבים שבשביל לקבל את התורה חייבים להיות ערים, ואם כך כשקמו, היו יכולים להרגיש נקיפות מצפון ותחושת החמצה על זה שאיחרו את המועד לקבלת התורה וממילא הם יחזרו לישון... לכן הראה להם הקב"ה שאפילו במצב כזה - תקומו ותלמדו... וכל זה ללמד אותנו ללמוד בכל מצב - אפילו אם קמנו מאוחר - עדיין לקום וללמוד את מה שנותר מהיום...

ערוגת הבושם

"ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד"

הרה"ק הרבי ר' הירש מרימינוב זי"ע אמר, שהכוונה הוא שבני ישראל אמרו נעשה ונשמע באותה התלהבות ודביקות ומסירות נפש שאומרים שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד. וזהו נעשה ונשמע אמרו "כאחד", כמו תיבת "אחד" שבפסוק שמע ישראל.

ר' הירש מרימינוב זי"ע

"מְרוֹמָם הוּא אֱלֹקִינוּ, בְּקִדְמָא וּבִתְרִיתָא, צְבִי וְאַתְרֵעֵי בְּנוֹ, וּמְסַר לָן אוֹרִיתָא" (פיוט אקדמות)

כתוב בפרשת ניצבים "ראה אנכי נותן לפניכם היום את החיים ואת המוות ובחרת בחיים" אומר שם רש"י על הפסוק "עצה טובה קמ"ל" (השמיע לנו), הגמ' בברכות אומרת "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, אם נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה, אם נצחו מוטב, ואם לאו יקרא ק"ש, אם נצחו מוטב, ואם לאו יזכיר לו יום המיתה" ולכאורה הרי אם הזכרת יום המיתה היא עצה ודאית - למה לא ישר יזכיר לו את יום המיתה? אלא היות וע"י הזכרת יום המיתה יבוא האדם לעצבות והשכינה שורה רק מתוך שמחה, לכן קודם מובא העצה שיעסוק בתורה ואז יזכה להשראת השכינה וזה מה שאומרת התורה בפרש' ניצבים "ראה אנכי נותן לפניכם היום" שתי עצות "את החיים" - ע"י התורה שנקראת "חיים" ככתוב "עץ חיים היא", ואת המוות - וע"י הזכרת יום המיתה, ואומרת התורה "ובחרת בחיים" - בתורה שעל ידי זה תזכה גם להשראת השכינה, ועל זה רש"י אומר שם "עצה טובה קמ"ל, והנה התורה נקראת "ראשית" ככתוב "בראשית בשביל התורה שנקראה ראשית" וזה מה שכתב מחבר האקדמות "מרומם הוא אלקין" - מרומם הוא

הקב"ה שנתן לנו שתי דרכים להינצל מהיצה"ר ע"י - "בקדמא" - היינו התורה שנקראת ראשית, וע"י "ובתרייתא" - היינו אחרי - הזכרת יום המיתה, אבל "צבי ואתרעי בן" - הקב"ה חפץ בנו ורוצה להשרות את שכינתו עלינו ולכך "ומסר לנו אוריתא" - את תורתו שדרך זה נוכל להתגבר על היצה"ר.

מהרי"א אסעד

"מלמד שכפה עליהם הר כגיגית"

וקשה למה היה צריך לכפות עליהם הר? הם הרי אמרו "נעשה ונשמע" - מה צריך יותר מזה? אלא אומר החתם סופר שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית שיתחייבו להישמע לצדיקים שבכל דור ודור, ואת זה היה קשה להם לקבל, לכן כפה עליהם הר כגיגית, וכשהגיע פורים וכלל ישראל ניצלו בזכות ששמעו לצדיקים שאז - מרדכי ואסתר, או אז הם קיבלו את התורה באהבה והבינו שחייבים לשמוע בקול הצדיקים.

חתם סופר

וראיתי עוד תירוץ מהחידושי הרי"ם - שהקב"ה עשה זאת כדי שכנסת ישראל תקבל את התורה באונס, ויהיה לה דין אנוסה, ובאנוסה הדין הוא - "לא יוכל שלחה כל ימיו" כך הקשר שלנו עם הקב"ה יהיה קשר נצחי שלא ניתן להתירו.

חידושי הרי"ם

"מנחה חדשה לה' בשבעתיכם"

ח'דשה ל'ה' ב'שבעתיכם" ר"ת חלב - מכאן רמז מהתורה לאכילת מאכלי חלב בחג השבועות.

מטה משה

"נעשה ונשמע"

אמר פעם המגיד מקוז'ניץ זצ"ל: שאכן - גם היום ודאי אפשר אף לשמוע, אלא שקודם לכן יש לרחוץ ולשטוף את האוזניים מכל שמץ טינוף או אז יזכה לשמוע באזניו את קול ה'...

**הגיליון לעילוי נשמת רבנו אור שבעת הימים
רבי ישראל ב"ר אליעזר - הבעל שם טוב**